

K É T K E D É S.

Ismerek egy embert. Ez ismeretség számtalan tusakodásnak lön nálam kuforrása, 's minél inkább fürkészem annál megfoghatlanabbá lesz előttem. Láttam állni őt magas szirtorom' szédítő tetején, merészen kitéve a' tomboló szélnek derék homlokát, felfödve mellét a' cikázó villámoknak; vihar és szélvész dühöngöttek körülte 's mintegy irigyelve az ember' biztos állását, iparkodának őt a' mélységbe sodorni; de hajszájai, melyeket a' szél fejtől messze ellengedeztetett, e' gyöngye hajszájak is erősbek voltak a' süvöltő orkánál, ezek erősen maradtak, 's rendíthetlenül álla helyén a' legyőzhetlen, míg vihar és szélvész — hasztalanul küzdvén ellene — agyárkodó mérgőkben a' szikla' kövébe csattanták fogaikat 's tömérdek darabokat sodortak alá a' mélységbe. — Ez ember alakja ekkor isteni volt! merészen nézett az ég' boltozatára, mint ki annak parancsol; bátran pilantott a' föld' virághimzett szörnyegére, mint kinek ez engedelmeskedik. Homloka méltóságosabb volt, mint a' ki seregeket vezérel szavaival; karai erőteljesen voltak félig emelve, mint ki biztos talpon várja az ellent, kit ereje porba terítend; izmai az életerőtől duzzadoztak; 's midőn fényes szemeit ön b i z a l o m m a l az ég felé emelné, ezt látszottak azok mondani a' millió világoknak: én kifürkészem titkaitokat!

Csudáltam az embert.

Láttam őt máskor, sivatag sikságon, össze- rogyva egy homok dombocská' oldalán. Hajszájai nem szabad sas módjára röpültek a' levegőben; izadságtól nedvesen, portul szennyesen heverték azok a' földön egy hangyafészek' közelében; alakja összezsugorodott vala 's egy tagja nem volt, melyet az erő és rugékonyság feszültségben tartott volna; sűrű ránczok boríták homlokát, melylyen a' nyomor és kétségbesés látszottak tanyát ütni. Czombjai összezsugorodva heverték és mozdatlanul; szintolly elhagyottságban csüngött egyik kara háta mögé, míg a' másik csak lankadtan tudott egy roskadozó deréknek gyöngye támaszául szolgálni, hogy néhány öllel távolabbra elpillant-hasson megtört szemeivel, mint a' ki egész két-ségbeséssel akarna de nem mer várni valakit, ki segítséget nyujtson roskadozó inainak. Ajkai félig

nyíltan álltak, mintegy kinyögni akarók az össze-zúzó érzelmeket, melyek a' kebelben dultak, gyáva féregnek kiáltozva a z embert, ki olly nagy-nak, olly mindenhatónak akart látszani. Félig nyit-tott, zavaros szemei egy hangya' iparkodo lépteit kísérték irigykedve, melly gazdag zsákmányt vona társainak köztársaságába; e' megtört szemek, a' kétségbesésnek e' félremagyarázhatlan tolmácsai, ezt látszottak mondani: milly boldogság volna, e' féreggel létet cserélhetni!

Sajnáltam az embert.

Láttam újra őt hegyi erdők és mezei virányok közt bolyongani elégtül csöndes kebelvel; egy vi-rágot tépe le, 's az neki kedves illattal adózott, egy fa' ágait rázá meg, 's bőven hullott a' táplálék számára. Közelite hozzá embertársa, 's az ősz ré-szesíté őt örömeiben, megosztá vele az élet' for-rásaiból tele meritett kéjpocharát. Örüle a' boldog-nak jólétén, 's a' szerencsétlen mellett nem elé-gedett meg néma fohászszal elhaladni, a' könnyű, mellyel részvétét baja iránt kimutatá, egyszersmind ébresztője lön azon cselekvőségnek, melly által rajta segített. Ha embert láta, örömmel nevezé őt társának; karöltve sietett vele az élet' örömeinek mérsékes éldeletére, 's lágy hálával omlott imád-kozára, mielőtt a' nap' leélte után alunni ment, hogy csöndes kinyugvás által magát a' jövőnd' éldeletére alkalmassá tegye. Minden berekhez örömmel vezérlék őt lábai, minden zöld pázsitnak ölelésére nyíltak meg karjai, minden virágot csók-kal üdvözlött, 's midőn szemeit maga körül eléged-ve legelteté, e' gondolat lebegett azok' sugárain: milly szép az ember' élete!

Szerettem az embert.

Láttam őt, dühöngve forgatni kétélű vasat job-jában, méregpocharat szorítani baljában, 's károm-lásokra nyitni meg ajkait emberársai ellen. A' harmatos fűre nem kedvtöltésből lépett, hanem hogy tiporja azt; a' fák' gyümölcseit nem éldelet végett rázá, hanem hogy pusztítója legyen annak, mi embertársai' hasznára lehe. Inai reszkettek; kezei görcsösen vonaglottak, élő lények' halálát siettetni készülők; ajkai kékelének 's vérben for-gó szemei ezt látszottak mondani a' feléje közeli-tőnek: vessz el, vagy én foglak elveszteni!

Gyülöltem az embert.

„S hányszor láttam még öt különféle körülmények közt különböző érzelmekkel, sőt különböző ítéletekkel! Ma vérét ontá másnak és magának azon eszméért, melyet, kik rá hatással bírtak, fejébe verének, 's rövid nap mulva e' tulajdon meggyőzésének lön másban megvetője, kaczagója, kigúnyolója. Ma ellágyulva osztá meg a' szükölködővel kevés vagyonát, holnap a' bőségből is megtagadá barátjától azt, a' mivel neki hála' 's lekötéltezettség' fejében tartozott. De én nem fogom e' mindennapi dolgok' tünérdek halmait előszámálni, melyek teszik, hogy az emberek felett kétségbe esünk; 's midőn tekinteném, milly mély, milly benső és gyémántosságú meggyőződés uralkodik az ember' keblében mindig, midőn saját magának tökélyeiről, elsőségiről, jelességeiről van szó, 's mennyire hódol a' kétkedés' szellemének, ha ugyanezeket társáról kell hinnie; midőn tekinteném, hány ember van valamely dolog felől a' legtökéletesebben meggyőződve, míg ugyanannyi szám hasonló mély meggyőződéssel az ellenkezőt tartja, 's mindenik fél szentnek tartott eszméje szerint cselekszik 's társaival homlokegyenest ellenkezőleg; marcsongolva rohanja meg keblemet a' kétkedés' szelleme 's rövid percz alatt elneháborító örvényébe látom magam sodortatva az aggodalmaknak.

Ekkor néha nyugtató és csöndesítő angyalkint száll felém egy kétes alakú szellem zöld olajágával, üdvözlő csókot legyintvén rózsaujain, 's hangokon, melyeket félig értek, tanítást oszt kíváncsi fülemnek, mely azonban csak kétes reményt nyújt a' hullámzó ész' csillapítására. E' tanítás' rövid foglalátját illyennek értém:

„A' jó és rossz a' két különböző elem, mely az embereken uralkodik.“

„Tanulj kétkedni, ember, és tudni fogsz.“

„Ha hinned kell, hidd előbb a' roszt, a' gyönget magadrol; hidd ellenben és tartsd a' jót, a' szépet társaidrol.“

„Ne véld azonban, hogy a' kétkedés örökké kétkedés marad. Jövend idő, midőn belsődnek e' disharmoniaja gyönyörű egyenhangokra fog feloldadni. Minél mélyebben behatál a' kétkedés' sötét honába, annál közelebb van a' határ, melyet — e' sötét honon keresztül törvén — ha elérendettél, minden teljes világosságban fog állni előtted.

„E' világon minden bizonytalan; még az én biztató szavaimnak is kötve higyj.“

„Olly homályos minden tudás előtted, a' milly homályos a' tudásnak kútforrása.“

„Ki az időt és tért, melyben élsz, megméri, csak az szólhat biztosan azokrul, mik időben és térben léteznek; mert ha a' véghatárokat nem látod, hogyan állíthatod meg a' határok közt foglaltaknak viszonyait amazokhoz?“

„Eszed' gondolati olyanok, mint az árnyék-tünetmények az éjféli' órájában; látod őket, — azt hiszed, hogy lételőkrül meg kell győződve lenned, 's midőn közelítesz, hogy megragadjad, szétfoly-nak előled.“

TORDASY.

KIHOLT REMÉNYEM.

Pájer-tül.

I.

Egykor — szerelmed' gyöngy patakján

Lelkem hattynkint uszdogált;

'S egemnek tiszta boltozatján

Reményem saskint szaldogált,

De ah! hideg szived' jegétől

A' gyöngy-patakosa átfagyott:

'S korán elzordonult köréből

A' bús hattýú! kizárattot;

Egemre rém-borúk jövének,

Napom vég-nyugadóra szállt:

'S borúiban e' barna éjnek —

A' sas-remény mély sirt talált!

II.

P Á R N A.

Szellemágy fönn érő kebled

Földnek szép leánya!

'S szived' érzelemmel himzett

Púba selymü párna.

Hadd nyugodjék árva lelkem.

Tiszta kebled' ágyán;

Hadd leheljen oh utolsót

E' lágy égi párnán!



LITERATURAI VILÁG.

Marót bán, szomorujáték öt felvonásban, írta Vörösmarty Mihály,

(Vége.)

Haszán fogva tartja Marót, 's neki engesztelhetlen ellensége; 's e' gyűlölség' motivumáról, a' helyett hogy a' darab folytatásban történék valami, így informálja a' bég az olvasót: „Te egy csatán három testvéremet 's vitéz apámat fektetéd a' porba; — ki elraboltad ennen hűgomat 's szolgáltnak adtad aljas hitvesül.“ Ez el van mondva e' szavakkal, hogy a' bég' gyűlölsége igazoltassék; de az egész darabban semmi sincs, mi azt az olvasónak valahol történetileg eszébe juttatná, 's ha tán e' mesteremberi fogásról elfelejtkezett, a' bégnek — a' szerző' véleménye szerint e' szavak által nagyon jól motivált — gyűlölsége megfoghatlan előtte. — Illyen az is, hogy a' bán bujkálva megy haza felé 's mint mondja azért, nehogy véletlen megjelenése által hitvese egészségének ártson; de az olvasó ismét sajnálkozva látja a' mesteremberi fogást, mert az egész bujkálás azért van, hogy Bóddal találkozhassék, 's tőle zsebkendője által nejenék hűtlenségét kitudja. — Az pedig, (57-dik l.) midőn a' török követ egy levelet hoz Bóddhoz 's a' levél' tartalmát szóval is elbeszéli, valóban neveléses; mert világosan kiténik, hogy itt a' szerzőnek csupán az foyog eszében, mint lehetne Marótnak tudtára adni, hogy nejét a' bég' számára kell Bóddnak elcsabítania, 's ez okból a' levél tartalmát fenszólva is el kell a' leskelődő Marót' számára mondania. Csudálkozunk, hogy ez aggodalmas kapkodás közt a' külső motivumok után elfelejtkezett a' szerző p. o. annak valami okot találni ki, miért hagyja Haszán bég egészen őrizetlenül a' sáfort, mellyben Ida fogva tartatik? Ennek ugyan, jól tudjuk, azért kell így lennie, hogy Bód annál kényelmesebben járhasson ki és be; de a' minek külsőkép meg kell történnie, hogy a' dráma hűfejeztessék, ott a' belső okot még szükségesebben megkivánjuk, mi ama' külsőséget előidézi, — Leginkább elhagyá pedig minden motiválási szorgalma a' szerzőt Ida' szerelmére nézve, miről pedig gondoskodnia annál szükségesebb lett volna, minél világosabb, a' fenmondottak szerint az, hogy Ida illy lelkiülettel 's illy körülmények közt Bódot meg sem szeretheti; hogy e' szerelem csak ráfogás, mivel a' színmű máskint nem leendett színmű. Ha ez egy szerelmet motiválta volna V. (ennek pedig hatalmas és rendkívüli motivumnak kellett volna lenni e' jelen esetben), örömet elengedni neki mind azon apró külsőségeket, mellyek annyi fáradságába kerültek. Itt tűnik ki leginkább a' rá nem termettség, az erőlködés, midőn látjuk: hogy külsőségekre nagy gond fordítottatik, a' lelkek' belseje pedig alig méltatik figyelemre.

A' nyelv elég jó. Mint különösségeket — 's tán nem dicsérendőket — idézhetni az illyeket: „Mit imént szándékok volt mondani.“ (Jambus!). „Örvendem ifju illy beszédedet.“ (Grammatika!). „Től“ (tevé h.). „Ki hitvesem' szeplőtelen nevét káromkodóul ajkaidra vetted.“ (Tán káromkodólag? mert káromkodóul csupán arra érthetik, a' kívül, nem pedig a' kívül foly a' beszéd.). „Tanuja voltam könyhullásaidnak,“ (tán könyhullatásaidnak?). „A' kit szivesen „Látunk, olly vendégnek nem keressük“ (Jambus!) nevét.“ „Rablók' kezéből mentem meg“ (tán menekedtem meg?). „Haszán! De mit látok? bátyám' népe fut?“ (Jambus!). 'stb.

Elég legyen e' munkáról mint színműről ezeket elmondani. Hatalmas tanulságul szolgálhat ez fiatal írónk-

nak, azoknak t. i. kiknek tanulniok még nem késő, jófíntolóra venni, hogy minden mű' becsét végtére is bel érdeme adja meg; 's ha ezzel nem bír, szerezhet ugyan neki a' külesillogás néhány évre kedvelőket; de e' külsőségek csakhamar elhervadnak. A' mit mély lélek, tudományos fő, művelt elme, gondolkozó ész alkot, csak az tarthat hosszabb életre számot. Bir. állítása hihetőleg soknak, de kivált Vörösmartyknak, nem fog tetszeni; bizonyos azonban, hogy költői léleknek a' világ' és emberek' szemes, gondos, mélyen ható fürkészesén kívül nagyobb tápláléka nincs, mint a' tudomány, ugy annyira, hogy kitől a' dús vena megtagadtatott, kinek fürkésző lélek nem jutott, néha csupán a' kombináló ész és vas studium által bámulandókat vihet véghez. Ha ezek jobban fontolóra vétetnének, mentve maradnának hasonló ürességű művektől; mi azonban literaturánk' mostani körülményi közt annál kevesebb remélhető, mert a' kritikának annyira vesze van minden becsé, hogy a' dicséret, pajtáskodásból eredő hizelgésnek, — a' megrovás, gyűlölségből jövő rágalomnak tartatik; 's azok szerint, mik literaturánkban a' kritika körül eddig jobbadán történtek, nem mindig alaptalanul.

MARY.

Ujdonságok. A' mádi bor. Természet- és orvostudományi tekintetben. Dr. Szabó Dávidtól. Pest, 1838. 63 l.

A' kereskedéstudomány tanítókönyve. Kiadta Sáros-Berkeszi Katona Elek. Bécs, 179 l.

Színi literaturánk következő új művekkel gazdagult: Szigligetitől: „Pókaikak,“ színmű 4 felvonásban. Ez új műve a' szorgalmas fiatal írónak a' számos közönségnek bőven részesült tetszésében. — Kuthy Lajostul: „Ariadne“ szomorujáték 4 felvonásban. Új színművekben tehát nem épen olly nagy szükségét szenvedünk, csak aztán ne heverjenek azok hónapokig használatlanul a' könyvtárban az avult fordítások mellett, mert hogy középponti színházunk' virágztatását pénzbeli tekintetben is az új színművek tetemesen emelik, azt eddigi tapasztalások által is bizonyosnak tarthatni.

—r—.

VIRÁGNYELV.

Garay- és Kunoss-tul.

Borsó (czukor)-virág.

Oh mért van tiltva énnekem,

Karomba zární kedvesem.

Babó (kékipiros.)

Ha bántnak, rád emlékezem,

'S emlékedben nyugtom lelem.

— (fehérpiros)

Szúm nélküléd

El nem lehet.

Bárányszáj.

Habár lenézed e' szívet,

Mégis hiven 's forrón szeret.

Bazsalikom.

Oh hagyj közeledni feléd szívetem,

'S megismered, esküszöm, érzetemet.

F O G L A L A T.

| | Lap. |
|--|----------------------|
| <i>Elbeszélések.</i> | |
| Villámhegy (Nagy Ignác) | 1 5 |
| Az M betű (Frankenburg) | 9 13 |
| Szabadulás (Kunoss) | 17 21 25 |
| Meggyőzített szerelem (Frankenburg) | 41 45 |
| Szerelm és kötelesség (Teszéri) | 49 53 57 |
| A' gazdag örökös (Sümegei) | 61 65 |
| Iró életrajz. | 67 75 80 83 86 90 |
| A' négylevelű lóher (Kunoss) | 69 73 77 |
| Az én szomszédom (Fogarasi) | 81 85 |
| Tiltott szerelem (Frank.) | 89 93 97 101 105 109 |
| Másod szerelem (Kunoss) | 125 129 133 137 |
| Chopin mazurjai (Frankenburg) | 141 |
| Se ház se lány! (Kunoss) | 153 157 161 165 169 |
| Ablakismeretség (Kunoss) | 185 189 193 197 201 |
| <i>Színvű mutatómányok.</i> | |
| Haramiacsók, 4. fv. (Hazucha) | 29 33 37 |
| Iván, 3. felv. (Hazucha) | 113 117 121 |
| Istenítélet, 2. felv. (Kunoss) | 173 177 181 |
| <i>Költemények.</i> | |
| Agfitul. Álfényű fákllya | 119 |
| Badacsonytul. A' hűtlen. 87. Csalódás. | 127 |
| Bérczytul. Béla herczeg. 110. Ohajtás | 187 |
| Feketétul. Szép leány | 111 |
| Frankenburgtul. Mért nem csókoltam meg | — |
| Garaytul. A' határ 11. Szemrehányás 23. | |
| Ablakismeretség 31. Utí dalok | 91 |
| Gyöngyösytul. Tavaszi dalok | 136 147 |
| Horváth Dömétul. Kérelem. Válság | 167 |
| Kunoss tul. Bányászdal 8. Szerelm vez | |
| között 19. Álbéke 23. Hitetlenség | 35 |
| Literatitul. A' rab magyar | 145 |
| Makárytul. Juhászdal 135. Rózsanyilás | 179 |
| Miszlaitul. Keblem | 155 |
| Pájtul. A' hűtlenhez 56. Kérelem 71. | |
| Édes csók 87. Az élethez 104. Vándordalok 119. Reményszózat 171. Búcsudal 179. Szív-világ 191. Szerelmi level 199. Reménytelen szív és Párna 206 | |
| Rákostul. A' távozó 163. A' száműzött 195 | |
| Romvaytul. Ninához 39. 43. Búcsu 48. | |
| Dal 115. Templom | 127 |
| Sólyomtul. Szerelm | 123 |
| <i>Életrépek.</i> | |
| Bakonyi Miska' levelezése | 94 126 |
| Budapesti életképek (Szabadvári) | 98 |
| Párbeszéd két író közt (Hazucha) | 99 103 107 |
| Utí jelenetek (Kemenesi) | 122 130 135 |
| Beszélgetés három író közt (Hazucha) | 143 145 150 |
| A' veszekedő (Czezil) | 149 153 158 161 |
| Egy író' magánybeszéde (Hazucha) | 166 |
| <i>Elmfuttatások.</i> | |
| Költői ál-boldogtalanság (Frankenburg) | 3 |
| A' fájdalom (Bústavi) | 10 |
| Ti boldogok (Bústavi) | 15 |
| Múlándóság (Bústavi) | 26 |

| | Lap. |
|---|-------------------------|
| Emlébeszéd Karacs F. hamvai felett (Kunoss) | 35 |
| Remény (Teszéri) | 43 |
| Egy agglégény' gondolati | 175 178 183 187 195 199 |
| Kétkedés | 205 |

Literaturai világ.

| | |
|--|-----------------------------|
| Kunoss tul | 4 12 20 24 28 160 172 184 |
| Könyvbírálat (Borsos) | 8 16 |
| Észrevételek Bajzához (Hazucha) | 36 |
| Stancsicstol | 56 |
| Adoriánok és Jenők' bírálat (Keszthelyi) | 58 |
| Szerelm és champagnei bírálat (Keszthelyi) | 63 |
| Gyászvitézek' bírálat (Tordasi) | 88 92 96 |
| Aláírási felszólítás (Hazucha) | 96 |
| —r— | 104 |
| Kuthen' bírálat (Bende) | 108 112 116 |
| Felvilágosító adatok Bajza' szinígazgatásának ügyében. | 120 |
| Hírlmények | 124 128 176 180 184 188 192 |
| Szívhangok' bírálat (B.) | 132 144 148 |
| Utbaigazítás | 132 |
| Türder Ilona' bírálat | 164 |
| Figyelmeztetés Buda játékszini zsebkönyv iránt | 184 |
| Marót' bírálat (Mary) | 196 200 204 207 |

Hírkalászkok.

| | |
|-------------------------------------|------------------------|
| Pozsony | 16 144 172 |
| Pest 32 68 76 84 92 100 104 120 137 | |
| | 168 176 196 |
| Győr | 40 44 68 92 120 |
| Nádor gözös | 44 |
| Kemenes | 52 68 92 112 |
| Füred | 64 |
| Buda | 68 92 |
| Budapest | 72 76 80 128 132 |
| Nyitra | 80 100 116 124 136 140 |
| Kolozsvár | 100 180 |
| Rábaköz | 108 |
| Ó-Gradiska | 112 |
| Deveser | 124 |
| Nádas | 128 |
| Bukarest | 136 |
| N. Kükküllő | 136 |
| Ersekujvár | 140 |
| Esztergam | 140 164 168 176 |
| Károlyváros | 152 |
| Triest | 137 |
| Velenceze | 168 |
| Milano | 172 188 |



Virágnyelv.

| | |
|-----------------|-------------------------|
| (Garay, Kunoss) | 4 12 20 24 28 44 |
| | 52 64 68 84 100 104 |
| | 108 124 128 152 137 168 |
| | 176 180 184 207. |